

NUNTA LUI FIGARO ȘI PROVOCAREA UNUI EXCURS STUDENTESC CONTEMPORAN

THE MARRIAGE OF FIGARO AND THE CHALLENGE OF A CONTEMPORARY STUDENT EXCURSUS

CONSUELA RADU-ȚAGA¹,

doctor în muzică, lector universitar,

Universitatea Națională de Arte George Enescu, Iași, România

DUMITRIANA CONDURACHE²,

doctor în artele spectacolului, lector universitar,

Universitatea Națională de Arte George Enescu, Iași, România

CZU 792.54:378.091.276

În Nunta lui Figaro trăiește o lume care nu are parte de intimitate. Camerele și-au pierdut această funcție, astfel încât spațiul de joc e un loc al tuturor, în care, pe rând, personajele încearcă să își definească spațiile individuale sau de cuplu, însă nu reușesc până la finalul operei. Ce se reușește însă este o reconciliere generală (al cărei agent este firea generoasă a Contesei), cu reverberații de împăcare universală. Înainte să „începem”, ne vine în minte imaginea copilului Mozart care întreba pe toată lumea: „Mă iubești?”, precum și mesajul muzicii lui (și al echipei) că atât cât trăim nu e loc pentru disperare. Energia muzicii lui este energia conectată la sursa vieții, iar echipa s-a sudat în jurul acestei energii, propunându-și să dăruiască.

Cuvinte-cheie: Nunta lui Figaro, examen de licență, operă, actor-cântăreț, partitură de joc

In The Marriage of Figaro, there lives a world which has no intimacy. The rooms have lost this function, so the playing space belongs to everybody and the characters try to redefine their individual or couple spaces, but don't manage to do that until the finale of the opera. What they manage instead is a general reconciliation (whose agent is the generous nature of the Countess), with reverberations of universal forgiveness. Before we „start” our performance we recall the image of Mozart as a child, who would ask everyone: „Do you love me?” as well as the message of his music (and that of the team), and the fact that as long as we live there is no room for despair. The energy of his music is the energy connected to the source of life, and the team welded around this energy and a strong will to give, to offer.

Keywords: The Marriage of Figaro, bachelor exam, opera, singer-actor, playing partition

1 E-mail: taga_consuela@yahoo.com

2 E-mail: dumitrianac@yahoo.co.uk

Introducere

După *Flautul fermecat* prezentat publicului ieșean în anul 2015, reluat în 2016, *Don Giovanni* în 2017 și *Così fan tutte* (Școala Îndrăgostiților) în anul 2018, anul 2019 a lansat cea de a patra producție mozartiană a Clasei de operă din cadrul Universității Naționale de Artă „George Enescu” din Iași. Din nou Mozart, căci studiul operelor sale este absolut necesar în formarea și dezvoltarea cântărețului-actor, de la acest stadiu deschizându-se ulterior poarta către abordarea marelui repertoriu al operei romantice, iar „*Figaro, Don Giovanni și Così fan tutte* par să ne transporte într-o nouă lume a operei: rapide și fluide alternanțe ale acțiunii și reflecției, bogăție emoțională și complexitate morală” [1 p. 107].

De ce *Nunta lui Figaro*? Căci până astăzi, *Nunta lui Figaro* rămâne una dintre cele mai desăvârșite creații ale repertoriului liric. Ajuns la maturitate, la deplină stăpânire a stilului vocal și instrumental, având de luptat cu concurența operei italiene, susținută de gustul superficial al aristocrației, Mozart s-a îndreptat către comedia satirică a lui Beaumarchais, pe care a transpus-o muzical cu ajutorul libretistului Lorenzo da Ponte. Comedia lui Beaumarchais l-a atras pe Mozart tocmai datorită realismului caracterelor, ritmului viu, dinamic al desfășurării acțiunii dramatice într-o singură zi nebună (*La Folle Giornata*) și mai ales datorită evoluției inteligente a personajelor, prin replici spirituale și fapte concrete. „Textul lui Beaumarchais era o „bombă cu ceas” politică, deoarece apare explicit o contestare a dreptului din naștere de a fi mai fericit unul decât altul” [2 p. 206-207].

Nunta lui Figaro este o operă celebră din repertoriul internațional, una dintre cele mai jucate pe toate scenele lumii, cu „momente muzicale care pentru mulți admiratori par a merita o viață-ntreagă de așteptare, secvențe care, astăzi, sunt faimoase dincolo de toate capriciile modei operei” [1 p. 104]. Partitura provoacă noi și noi abordări, dat fiind muzica excepțională și foarte spumoasă, situația dramatică foarte bine încheată, dar și accesibilă, subiectul care atinge o coardă universală a sufletului omenesc: iubirea și, legată de ea, iertarea. După întâmplări, intrigi și încurcături care par să ducă la o dezordine amoroasă, în final, iubirea și iertarea înving, iar cuplurile se refac, bucurându-se de celebrarea mai multor nunți deodată. Scriitura muzicală le oferă interpreților provocarea rezolvării unor partituri dificile, dar care, odată dezlegate, le dau ocazia etalării resurselor vocale și scenice acumulate pe parcursul celor patru ani de facultate și de-a lungul unui studiu intens pentru spectacol, studiu întins pe mai multe luni de zile.

Echipă interdisciplinară – studenți, masteranzi, cadre didactice

Spectacolul *Nunta lui Figaro* a avut loc în data de 20 iunie, în Sala Mare de spectacole „Radu Beligan” a Ateneului Național Tătărași din Iași și a fost rodul unei echipe interdisciplinare ce a reunit studenți, masteranzi și cadre didactice de la toate facultățile din cadrul Universității de Arte „George Enescu”, singura instituție de învățământ artistic superior din România sub a cărei cupolă se regăsesc cele 3 domenii ale artei: muzică, teatru și arte vizuale. În cadrul celei de a VII-a ediții a Festivalului Internațional al Educației, capodopera mozartiană a reușit să adune forțe inspiratoare ce au colaborat

Figura 1. Afși

îndeaproape la realizarea spectacolului, contrazicând fenomenul contemporan al dispersiei și fărâmițării createoare. Pornind de la ideea găsirii unui titlu de operă în care să fie integrați câți mai mulți studenți de la specializarea canto, pentru a-și putea susține examenul de licență cu un rol, Clasa de operă din cadrul Departamentului de instrumente de suflat, percuție și canto a demarat acest proiect amplu și ambițios, reușind să obțină o substanțială finanțare de la Primăria Municipiului Iași, sumă folosită pentru realizarea costumelor și a decorurilor.

În calitate de dirijor, lector univ. dr. Consuela Radu-Țaga (titularul disciplinei Clasă de operă) a operat câteva salturi consistente în celebra partitură (eliminând unele pasaje de *recitativo secco*, înlăturând unele repetări, eludând anumite numere muzicale) și, astfel, desfășurarea celor patru acte a fost comprimată la două acte (cu pauză), rezultând o reprezentație cu o durată considerabilă (150 de minute), un spectacol viu și colorat, interpretat de voci tinere, aflate la început de drum [3]. Interpretarea tinerească, energia, prospețimea, lipsa de prejudecăți sau inhibiții, o echipă dinamică și sudată în timp au dat farmec *Nunții lui Figaro*, spectacol cu care studenții anului IV de la specializarea canto, promoția 2019, și-au susținut examenul de licență (un număr de șase studenți din totalul distribuției au avut posibilitatea de a-și susține examenul final). Aceștia li s-au adăugat studenți din anul III, precum și de la master. Corul *Cantissimo*, format din studenții-cântăreți din anul I și II, a urcat pe scenă în actul I și la finalul actului II, împlinind construcția muzicală și concepția regizorală.

Cei zece soliști ai spectacolului au provenit de la clasele de canto conduse de conf. univ. dr. Doina Dimitriu-Ursache (Andreea-Teodora Gavriliuți, în rolul Contesei, Egidiu Maximilian-Ciuraru, în rolul Contelui, și Claudiu-Eusebiu Munteanu, în rolul lui Don Basilio, studenți în anul IV), lector univ. dr. Ionuț Urdeș (Andrei Bogdan Chipirișteanu, în rolul lui Figaro, student în anul III, Vlad Gabriel Pîrlecui, în rolul lui Bartolo, student în anul IV, și contra-tenorul Cosmin Berzintu, în rolul lui Cherubino, masterand în anul I), conf. univ. dr. Marinela Macsim-Nicoară (Alexandra Magdalena Dornianu, în rolul Susannei și Anastasia Voleanski, în rolul Marcellinei, studente în anul IV), conf. univ. dr. Paula Ciochină (Cesonia Ioniță, în rolul Barbarinei, studentă în anul IV) și lector univ. dr. Oana Severin (Theodor Ștefan Achivei, în rolul lui Don Curzio, student în anul III). Suportul desfășurării muzical-dramatice a fost realizat la pian de către asist. univ. dr. Laura Turtă-Timofte, care a depus un efort fizic uriaș, în lipsa ansamblului orchestral.

Montarea în regia semnată de lect. univ. dr. Dumitriana Condurache și-a propus o viziune proaspătă, în care experimentul să păstreze atenția asupra pariului principal, acela de a forma studenți ca viitori cântăreți-actori cu un joc scenic asumat și convingător. Pariu care, în privința acestei echipe, a fost unul câștigat. Mișcarea în momentele de ansamblu a fost construită în colaborare cu Ioana Pădureț, studentă la secția de coregrafie a Facultății de Teatru. Spațiul scenic, acea zonă de exprimare artistică, a fost configurat de conceptul scenografic al prof. univ. dr. Dragoș Pătrașcu, cu soluții tehnice inedite (panouri de plexiglas), aduse de lector univ. dr. Tiberiu Pop și lector univ. dr. Elena Șoltuz (secția design de obiect), pentru a exprima transparența și, în același timp, rămânerea în contemporan, aspecte dorite de viziunea regizorală; în final, a rezultat un decor postmodern cu accente vizuale de *pop-art*. Cântăreții-actori au îmbrăcat costume realizate de Alexandra Ungurean, studentă la design

Figura 2. Arie Cherubino, *Non sopiù cosa son, cosa faccio*, act I

vestimentar, urmărind ideea de adaptare a unor costume de epocă prin translarea lor discretă către contemporan și în același timp respectarea temei cromatice a spectacolului (alb-negru cu accente de culoare).

Contribuția celor de la graphic design a împlinit demersul artistic prin conceperea afișului și a programului de sală, sub atenta îndrumare a lect. univ. dr. Silviu Buraga. Pregătirea evenimentului a inclus realizarea unui film de promovare, care a circulat pe Facebook. Teaser-ul a fost realizat de către Lorrin Deleanu, iar filmările au fost făcute în incinta Palatului Culturii din Iași. Colaborarea cu cadrele didactice și studenții de la alte secții (teatru, design, coregrafie) a întregit viziunea scenică, pentru că ne-am dorit ca studenții să poată lucra, încă din timpul anilor de facultate, în condiții de spectacol, fapt încununat de ieșirea din sălile de atelier și de studiu și de prezența în fața publicului ca o adevărată companie de operă.

Tema iubirii și a iertării

Amadeus – cu adevărat așa a fost Mozart, iubitor și iubit de Dumnezeu, pe care L-a slujit prin muzica lui. „Pentru micul Wolfie, a fi iubit era totul, dar nu dintr-un narcisism de copil răsfățat” [4 p. 36-37]; una dintre întrebările lui favorite, din copilărie, era: „Mă iubești?”, pe care i-a adresat-o și împărătesei Maria Tereza, urcându-i-se pe genunchi. Nevoia de iubire a unei firi sensibile, dar optimiste, luminoase, s-a împlinit cu prisosință în posteritate, prin iubirea a secole și a mii de oameni care îi ascultă, de atunci, muzica.

Mozart era ceea ce poate mulți dintre noi am vrea să fim: să ne trăim viața în mod firesc și, în același timp, să atingem înălțimi spirituale. În *Nunta lui Figaro* talentul lui a reușit să alăture în chip unic anecdoticul (poveștile de dragoste încurcate) cu transfigurarea, odată cu momentul inițiativ de iertare din final. Și cum iubire nu poate exista în absența iertării, una dintre marile teme ale lui Mozart este iertarea.

În *Nunta lui Figaro* trăiește o lume care nu are parte de intimitate. Camerele și-au pierdut această funcție, astfel încât spațiul de joc e un loc al tuturor, în care, pe rând, personajele încearcă să își definească spațiile individuale sau de cuplu, însă nu reușesc până la finalul operei. Ce se reușește însă este o reconciliere generală (al cărei agent este firea generoasă a Contesei), cu reverberații de împăcare universală. Mesajul muzicii lui (și al echipei) este acela că atât cât trăim nu e loc pentru disperare. Energia muzicii lui este energia conectată la sursa vieții. Iar echipa s-a sudat în jurul acestei energii, propunându-și să dăruiască.

Expresia vocală pusă în slujba spiritului teatral

Muzica lui Mozart conține „totul” în ea, ceea ce ar trebui să fie o ușurare pentru o montare, dar este de fapt o exigență. Pornind de la ideea inițială, ne-am apropiat în cercuri de transpunere scenică, până când, într-o zi ne-am „trezit” că suntem cu adevărat o echipă.

Pentru întâlnirea cu publicul cântăreții au parcurs mai multe etape: studiul muzical și vocal al partiturii, analiza textului libretului, studiul personajelor și al relațiilor dintre ele și, conduși de profesori, au inventat situații scenice, au învățat răbdarea repetițiilor și importanța lucrului la detalii, toate

Figura 3. Iertarea, final act IV

acestea contribuind la ceea ce înseamnă prezența scenică a cântărețului-actor, dar și la dobândirea unei calități esențiale pentru interpretul secolului XXI și anume independența mijloacelor artistice. În urma acestui demers comun, pe lângă studiul muzical temeinic și perfecționarea tehnicii, studenții-cântăreți au dat dovadă în spectacol, de farmec, inteligență, umor și dramatism, conștiință artistică, stăpânirea mijloacelor de exprimare și transmiterea de sentimente, stări, gânduri și idei publicului.

Actorul-cântăreț este un mediator care traduce muzica în timp și spațiu, prin intermediul prezenței și al acțiunilor scenice, fie ele de gând, de „rostire” muzicală sau de mișcare, căci „acțiunea dramatică este reîmbrăcată în veșminte muzicale” [1 p. 112]. Dacă în teatrul de dramă actorul trebuie să-și construiască o partitură de joc (împreună cu regizorul și partenerii de scenă), actorul de operă ia ca punct de plecare partitura muzicală, care impune un tempo precis, accente, culori muzicale și sentimente. Cunoașterea propriilor posibilități și dobândirea mijloacelor de expresie dramatică trebuie să urmeze îndeaproape procesul de dezvoltare vocală, aceasta fiind condiția pentru formarea unui viitor artist de operă autonom. O parte din munca actorului cu sine e asemănătoare muncii actorului din teatrul dramatic, lucrul psihologic asupra rolului, altă parte ține de ordonarea impulsului psihologic în tipare aproape coregrafice de mișcare, care urmează întocmai partitura muzicală și accentele ei de sens.

Este o mare provocare a lucrului la un spectacol de licență, pentru profesorii care asigură conducerea muzicală, regia și acompaniamentul pianistic – să fie artiști și pedagogi în același timp, să îndrume o echipă de studenți – viitori artiști, pe parcursul repetițiilor, astfel încât să îi învețe să își construiască o partitură de joc, conducându-i de la partitura muzicală către acțiuni care vor construi imaginile muzicale în termeni vizuali, plastici, psihologici și, nu în ultimul rând, către lucrul în echipă, la toate nivelurile.

Concluzii

Ca instituție de învățământ artistic superior de stat, Universitatea de Arte „George Enescu” și-a propus să acționeze în dublu sens față de comunitatea locală. Pe de o parte, să creeze studenților o deschidere către piața de muncă, pe de altă parte, să formeze viitorul public pentru operă, fapt ce necesită consecvență în prezentarea publică a acțiunilor noastre. Un alt efect pozitiv al prezenței tinerilor artiști în mijlocul publicului tânăr și foarte tânăr (de elevi) poate contribui la descoperirea propriilor vocații în rândul celor din urmă. Nu în ultimul rând, considerăm că evenimentele Clasei de operă se adresează și unui public mai

Figura 4. Terțet Susanna, Don Basilio, Conte, *Cosa sento! Tostoandate!*, act I

Figura 5. Final, aplauze

larg, care se poate bucura astfel de manifestări artistice animate de prospețime și entuziasm, cât și de calitate. Stimulând permanent activitatea artistică a studenților în afara cadrului strict academic prin întâlnirile publicului cu tinerii interpreți, dorim să facem cunoscută producția mediului academic vocațional ieșean, deschizând către public produsul intimității noastre creatoare care a fost, de altfel, de la început destinat împărtășirii.

Sala a fost neîncăpătoare, fiind aduse scaune suplimentare. Publicul numeros a apreciat prestația interpreților, aplaudând minute în șir, atât în timpul spectacolului, după momentele solistice, cât și la final. Spectacolul *Nunta lui Figaro* a fost inclus în lista acțiunilor dedicate Iașului, Capitala Tineretului din România (2019-2020); a fost o reușită a Universității Naționale de Artă „George Enescu”, o confruntare a studenților-cântăreți, viitori artiști lirici, cu publicul și cu mijloacele proprii, o colaborare amplă între cinci instituții partenere și trei facultăți, o acțiune în care au fost implicați activ studenți, masteranzi, doctoranzi și opt cadre didactice, un eveniment care a pornit de la simpla bucurie de a fi împreună și care a propus deschiderea către marea muzică, către repertoriul de operă.

Referințe bibliografice

1. ABBATE, C., PARKER, R. *O istorie a operei*. [București]: Vellant, 2019. ISBN 978-606-980-060-7.
2. SOARE, T. *Pentru ce mergem la operă*. București: Fundația Calea Victoriei, 2007. ISBN 973-0-28194-1.
3. MOZART, W.A. *Nunta lui Figaro* [online]. [accesat 10.05.2020]. Disponibil: <http://www.youtube.com/?v=O1Nxmd-B-NM>
4. SOARE, T. *Nouă povești muzicale*. București: Fundația Calea Victoriei, 2016. ISBN 973-0-21398-0.